

до літератури") простежує вітчизняну історію структурування системних підходів до літератури від Р.Якобсона – Ю.Тинянова до Ю.Лотмана, який також апелює до теорії комунікацій та інформатики, розглядаючи літературу як систему. Тут дослідник послуговується системою в тому її трактуванні, яке запровадив лауреат Нобелівської премії бельгійський учений-фізик І.Пригожин. Спираючись на традиційні натурфілософські категорії, Пригожин подає нове тлумачення хаосу як постійного джерела порядку, а отже, на відміну від класичних зразків, що будуються на причинно-наслідкових зв'язках, у його системі велика роль відводиться випадку. Тож, на думку В.Зінченка, "система літератури" і, як варіант, "система компаративістики", побудовані на таких засадах, відходять від суворої детермінованості, наближаються до самої природи мистецтва як поодинокого й унікального, де у "випадку", в "осяянні" як у моментальному спалаху концентруються й реалізуються величезні енергії й потенції митця.

Усіляко підтримуючи необхідність системності й емпіричності як підвалин компаративістики, вважаємо, що естетична природа матеріалу цієї наукової галузі вимагає специфічного підходу до його узагальнення, і шукати такого підходу варто в новітніх натурфілософських досягненнях, що спираються на найсучасніші відкриття у сфері антропософії.

Ми зупинилися лише на кількох новітніх теоріях тлумачення компаративістики як сучасної самостійної літературної науки. Вони різні й за настановами, й за методологією, але всі свідчать про величезні потенції молоді науки, про її надзвичайну співзвучність із кардинальними проблемами сучасної гуманітаристики, а основне – про те, що вона, безперечно, має майбутнє, адже перебуває в русі, у дорозі, у пошуку.

Світлана Барабаш. *"Душа прозріє
всесвітом очей..."*. Поетичний світ
Ліни Костенко. – Кіровоград: Полі-
граф-Терція, 2003. – 272 с.

Юрій Дараган. *Срібні сурми. Поезії*
/ Біогр. нарис, упоряд. та прим.
Л.В.Кущенка. – К.: Веселка, 2004. – 127 с.

У монографії розглядаються літературознавчі, філософські і психологічні аспекти творчості Ліни Костенко, зокрема історіософська концепція поетеси, її пейзажна та інтимна лірика. Доробок Ліни Костенко аналі-

зується в контексті української поезії ХХ ст. як мистецька трансформація базових характеристик української ментальності й духовності, як актуалізація національної культурної традиції.

Уперше в Україні окремим виданням прийшла до читача поезія одного з чільних представників Празької поетичної школи. Сюди увійшли твори з єдиної прижиттєвої збірки поета "Сагайдак", вірші, друковані в періодиці й віднайдені в архівах. Великий нарис Л.Кущенка про поета – перша спроба життєпису Ю.Дарагана, створена на основі архівних матеріалів і спогадів про митця.

А життя – як ріка, то крута, то небачено строга.
 Круговерть і полин. Гіркота, гіркота, гіркота...
 Осідлаю коня, бо пора мені, братство, в дорогу –
 Ще не знаю куди, але знаю напевно: "Пора..."
 Вип'ю келих вина; пригорну, як кохану, епоху.
 Пахне степом життя – і нічому нема вороття.
 Опадають сади, пахне листям торішнім і мохом...
 І гойдає колиску мою, як в дитинстві, Земля...
 Десь загублено волю – і треба її рятувати.
 Вічний серпик вогнистий сідає мені на плече.
 Половецький мій степ – там загублені давні гармати.
 Вічний кінь білогривий мене через вічність несе.

"Ігореві Павлюку"

¹¹ Якубовська М. Пульсуюче слово. – А., 2005. – С.45.

м. Львів

КРИТИКА. – 2005. – ЧИСЛО 3.

Березневе число продовжує висвітлювати тему вікопомних подій 2004 року. Мирослав Попович намагається з'ясувати, "що сталося з Україною" під час Помаранчевої революції. Андрій Портнов висвітлює тему свободи та вибору на Донбасі в історичній ретроспективі. Ірина Жданова аналізує позицію російських ЗМІ та політиків стосовно української виборчої кампанії 2004 р. Олена Русина з'ясовує міфологічне підґрунтя переможців і переможених торішньої виборчої кампанії. Леся Ставицька досліджує вербальний і невербальний дискурси "помаранчевої пристрасті". Олеся Бріцина з Інною Головахою оптимістично твердять, що "фольклорна традиція бурхливо розвивається", і трактують народнопоетичні політичні новотвори з авторитетних бахтіанських позицій карнавалізації.

Наступний блок публікацій присвячений явищам значно тривкішим чи й навіть вічним. Правознавець Всеволод Речицький критикує ВАКівські вимоги до дисертацій (із дошкульними натяками на відомі політико-правові й атестаційні реалії останніх років), пропонуючи далеко розкутішу модель дослідницького мислення та експертизи його результатів, а водночас обстоює необхідність ВАКу в нашому науковому житті. Марко Андрейчик пропонує постколоніальне бачення чинника мовної ідентичності у сучасній українській прозі. Надія Ткачик присіплює рецензує польсько-український і українсько-польський словник (в одному томі) з робітні А. Малецької і З. Ландовські. Юлія Ємець-Доброносова і Богдана Матіаш присвятили свої есеї прозі Т. Прохаська. Едвін Бендик і Олександр Ірванець друкують фрагмент із роману "Полювання на Червоного Леніна".

Епістолярний блок числа представлений зауваженнями Франка Сисина до перекладу його статті у цьогорічній січнево-лютневій "Критиці", полемікою Тараса Мартина й Людмили Губіанурі з негативною оцінкою праці М. Петровського "Майстер і Місто: Київські контексти Михайла Булгакова", вміщеною торік тією ж таки "Критикою". Працівники журналу "Тижоднік повшехни" відкидають свою причетність до приписаної їм антиукраїнської публікації.

О.П. Чугуй. Так само на допомогу вчителям видані літературні портрети І. Кочерги, М. Бажана, Ю. Смолича, конспекти лекцій “Двадцять роки ХХ ст.: Літературне життя доби як об’єкт наукових досліджень. Найвидатніші письменники доби” З.С. Голубевої; хрестоматії з української літератури для 9, 10, 11 класів середніх загальноосвітніх шкіл, видані доцентами О.І. Борзенком та М.П. Сподарцем, залікові зошити з української літератури для тематичного оцінювання учнів 10, 11 класів, укладені О.І. Борзенком.

Викладачі кафедри беруть активну участь у республіканських і міжнародних науково-практичних конференціях, конгресах МАУ, що проводяться як на теренах України, так і за кордоном (Італія, Литва, Польща, Росія, Чехія).

Наукове сьогодення кафедри пов’язане з розробкою двох провідних тем: “Література українського бароко” та “Українська проза ХІХ–ХХ ст.: теорія, історія, інтерпретація”, аспекти яких – художній історизм, міфопоетика, психологізм, жанристика, особливості авторської моделі дійсності (зокрема і в мемуарній літературі), інтертекстуальність – відбиті в публікаціях останнього часу: монографії професора Ю.М. Безхутрого “Хвильовий: проблеми інтерпретації”, статтях, оглядах доцентів Т.К. Блажеєвської, О.І. Борзенка, Н.І. Гноєвої, Ю.А. Ісиченка, Т.С. Матвєєвої, О.Ю. Матушек, М.П. Сподарця, старших викладачів Т.П. Гажі і Г.М. Кудрі.

Продовжуючи кращі традиції філологів ХІХ ст. – І. Срезневського, Р. Гонорського, Є. Філомафїтського, О. Склабовського, А. Метлинського, співробітники кафедри виступають як активна сила в культурно-мистецькому житті міста. Це й постійне авторство в місцевій пресі, виступи на радіо й телебаченні, і діяльна участь у роботі Інституту вдосконалення вчителів, керівництво літературознавчими секціями в МАН, проведення обласних олімпіад з української мови та літератури.

Ядро кафедри історії української літератури складають учені найпродуктивнішої вікової генерації, її лави постійно поповнює перспективна аспірантська молодь, що дає підстави сподіватися нових вагомих здобутків в осягненні історико-літературних та загальнотеоретичних проблем. Змінюються покоління, проте вічною залишається мудрість, донесена з глибин віків: “Vivere est cogitare” (“Жити – значить мислити”). Історія триває...

Церква. Нація. Культура. Вип. 1.

Іван Франко і питання релігії:

Зб. наукових праць. – Дрогобич:

Коло, 2004. – 270 с.

В основі збірника – матеріали наукової конференції “Іван Франко і питання релігії” (Дрогобич, 2003), організованої Науково-культурологічним товариством “Бойківщина”. Статті висвітлюють релігійні аспекти творчості й світогляду І.Франка. Видання доповнене маловідомою статтею о.Гавриїла Костельника “Плюси і мінуси поезії І.Франка” (1923) і трьома студіями І.Франка про Біблію.

Наші презентації

Не відступлюся!: До 100-річчя Оксани Яківни Мешко / Харківська правозахисна група; Упоряд. В.В.Овсієнко, О.Ф.Сергієнко. — Харків: Фолю, 2005. — 344 с.

Книжка містить спогади, листи, інтерв'ю, документи. Підготовлена за програмою Харківської правозахисної групи в серії публікацій меморіального характеру — автобіографічних розповідей колишніх політв'язнів та учасників руху опору тоталітарному режимові. Відкривається вступним словом Олеся Сергієнка про матір "На грані".

Залишившись на свободі після арештів 5 лютого 1977 р. голови Української Гельсінкської групи М. Руденка та члена-засновника О. Тихого, Оксана Мешко до свого арешту 13 жовтня 1980 р. постійно відтворювала нищену репресіями УГГ, залучаючи до неї нових членів. До книжки увійшли автобіографічний нарис (ж. "Визвольний шлях", Лондон, 1997; окремою книжкою англійською — 1981 та українською — 1991), численні листи з особистих архівів О.Сергієнка, Є.Сверстюка, П.Розумного, подружжя Лісових, з архіву Музею шістдесятництва (зокрема, Н.Світличної), інтерв'ю, записане В.Скрипкою 1990 р. Подано також "Хроніку життя і діяльності О.Мешко", бібліографію, покажчик імен. Видання ілюстровано фотоматеріалами.

В.Л.

Тарас Салига. Вогнем пречистим. — Львів: Світ, 2004. — 184 с.

Нова книжка відомого літературознавця вводить читача в духовний космос Євгена Маланюка, простежує і показує, як інтегрувалося Маланюкове "Я" в національну культуру. Критик досліджує, як на світогляд і творчість само-

поета вливали Т.Шевченко, І.Франко та сучасники, зокрема Ю.Липа. Розглянуто також інші питання: історіософська поезія Євгена Маланюка, тема "Євген Маланюк і Галичина", деякі аспекти образу Месії у творчості поета та ін.

Євгенія Сохацька. На варті українства: Статті з літературознавчого та культурологічного доробку. — Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. — 380 с.

Книжка присвячена 30-річчю науково-педагогічної діяльності Є.Сохацької і вміщує її статті з проблем української критики XIX ст., російсько-українських літературних взаємозв'язків XIX ст., шевченкознав-

ства. Окремий розділ становлять статті про життя й діяльність Івана Огієнка, які репрезентують фактично всі напрями сучасного огієнкознавства.

Відкривається есеєм Галини Пагутяк "Рукави, вологі від роси" та фрагментом роману Василя Слалчука "Потяг над містом". Друкуються поезії Ігоря Бондаря-Терещенка, Олега Коцарева, сучасних польських поетів (в пер. і з перед-

мовою Маріанни Кіяновської), новели, казки та фрагмент роману Емми Андіївської "Лабіринт". Володимир Біляїв публікує листи Миколи Вінграновського до нього; Андрій Содомора розповідає про відомого науковця Роксоліану Зорівчак; Людмила Таран розмовляє з японським українцем і поетом Йосінарі Харадю; Дарина Купко і Тамара Злобіна оглядають сучасну японську літературу.

КУР'ЄР КРИВБАСУ. – 2005. – № 2.

Проза представлена творами Олега Криштопи "А я яй!", Марини Соколян "Балада для Кривої Варги", Олександра Ірванця "Фентезі родом з Полтави", поезія – добірками Валерія Іллі, Максима Розумного, Емми Андіївської. Микола Француженко розповідає про зустріч з Миколою Вінграновським; Марко Роберт Стех – про далекосхідні елементи в поезії Е.Андіївської; Юрій Барабаш пропонує нове прочитання поеми-комедії Т.Г.Шевченка "Сон". Богдан Бойчук рецензує твори С. Жадана, І. Карпи, Ю. Андруховича. Ігор Бондар-Терещенко друкує свою радіоп'єсу "Чвірка на фле-

ту". Людмила Таран розмовляє з Олександром Коваль, президентом громадської організації "Форум видавців у Львові". Зоряна Рибчинська та Ірина Сабор рецензують "Вибране" Туве Янссон.

КУР'ЄР КРИВБАСУ. – 2005. – № 3.

Друкується новела Романа Іванчука "Неспокутне", оповідання Гульнари Усеїнової та Нани Куликової. Поезія представлена віршами Василя Махна, Богдана Бойчука, Емми Андіївської, Олександра Смотрича. Публікується незавершений роман Феодосія Рогового "Гріх без прощення"; Михайлина Коцюбинська виступає зі спогадами "Над маминими щоденниками", Григорій Зленко – із розвідкою "Олександр Стурдза читає "Тризну" (з книги життя Тараса Шевченка)"; Ігор Бондар-Терещенко розповідає про В. Єшкілева. У номері також представлена вибрана бібліографія творів Емми Андіївської та критичної літератури про неї.

Підготувала І.Хазіна